

Economie examen HAVO 2022 – tijdvak 1

Aanbevelingen voor de correctie, als aanvulling op het correctievoorschrift (CV) van het CvTE

Opmerking: formeel is/blijft het correctievoorschrift van het CvTE leidend.

Opgave 1 – Studeren loont

Vraag 1

- Voorstel van Vecon aan CvTE:
Vang aan met: 'Een voorbeeld van een juist antwoord is:'.
Zodat een alternatief antwoord via de vraagzijde mogelijk is.
- Tevens vraag van Vecon aan CvTE om meer consequentie te betrachten over het al dan niet noodzakelijk gebruik van de grootheid productie/bbp bij verklaring van economische groei.

Reactie CvTE:

CvTE doet een aanvulling op het cv. Er wordt een opmerking aan het correctievoorschrift toegevoegd. Daarin wordt een redenering via extra vraag naar goederen geaccepteerd, mits het element productie wordt benoemd.

Vraag 2

Andere voorbeelden van asymmetrische informatie kunnen ook juist zijn (voor 1^e deelscore):
Bijvoorbeeld:

- Fraude, liegen over hoogte inkomen, zwart werken, chronische ziekte

Vraag 3

- Antwoord voor deelscore 1 moet wel binnen de context van de studielening passen.
- Antwoord bij stelsel 1: geld hoeft niet terugbetaald te worden, maar bij stelsel 2 wel = 1p (verwoording van 2e deelscore)

Vraag 4

- Indien 2x heffingskorting *op eenzelfde wijze* foutief wordt toegepast, dan 1p in mindering.
Volgens:
2 Algemene regels.
Lid 5. een fout mag in de uitwerking van de vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij het beoordelingsmodel anders vermeld.
(Lid 6. Een zelfde fout in de beantwoording van **verschillende** vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld).
Voorbeelden:
 - 2x heffingskorting erbij opgeteld;
zonder studie € 709.335 & met studie € 906.000 – Verschil € 196.645
 - 2x heffingskorting aan het begin eraf gehaald;
zonder studie € 377.724 & met studie € 798.460 – Verschil € 420.736
 - 2x heffingskorting er helemaal vergeten af te halen
zonder studie € 467.460 & met studie € 830.000 – Verschil € 362.540
- 3^e deelscore: let op doorwerkfouten
- Vergelijkingen van de bruto en netto inkomens kunnen juist zijn.
- Indien alleen de 2 netto inkomens met elkaar vergeleken zijn -> 0p

Opgave 2 – Koko ziet er brood in

Vraag 5

Kostenaspect is essentieel.
Vanwege reactie van CvTE:

Reactie CvTE:

Voor de beantwoording van deze vraag is vermelding van het kostenaspect essentieel. Antwoorden die dit onderdeel niet bevatten zijn onjuist.

Daarmee zijn antwoorden die dit onderdeel niet bevatten, onjuist, zoals antwoorden die marketinggericht zijn (naamsbekendheid, merkentrouw).

Vraag 6

Vraag 7

- Min-teken niet door iedere leerling als zodanig gelezen.
Indien de leerling uitgegaan is van positieve getallen en de opgave correct heeft uitgewerkt -> max. 1p.
- “Toon aan met behulp van de getallen” = ‘maak gebruik van de getallen’ -> dus gebruik van getallen is noodzakelijk.
- Best-response-methode in matrix kan ook juist zijn.

Vraag 8

- Vraag Vecon aan CvTE om reactie te geven op volgende zienswijze van Vecon:
Gezien de vraagstelling is de slotzin van de 2^e deelscore, volgens Vecon, niet nodig.

Reactie CvTE:

CvTE komt met een aanvulling op het CV.

- Uitkomst van elasticiteitsberekening moet zijn: - 1,5 (incl. min-teken).
- Conclusie inelastisch kan niet goed zijn.

Vraag 9

Terugrekenen van leerlingen kan juist zijn.

p_2 wordt $€1,20 + € 0,05 = €1,25$	-> 0p
q_2 wordt $(2,0 - 1,25) : 0,2 = 3,75$ (mln)	-> + 1p
MO wordt $(-0,40 \times 3,75) + 2 = 0,50$	-> + 1p
MO=MK=0,50	-> + 1p

Vraag 10

1^e deelscore: TCK op correcte wijze berekend

2^e deelscore: TW op correcte wijze berekend (doorwerkfout (bij zowel TO als TK) mogelijk)

Opgave 3 – Mag het iets meer zijn?

Vraag 11

- Opm. CV: $N-O/O \times 100\%$ niet juist (er staat nu $N-O/N \times 100\%$)
- 2^e deelscore:
Gezien 'Hieruit blijkt dat..' moet de inhoud van de voorgaande deelscore logisch zijn.
Dus: een onzin-antwoord bij de 1e deelscore kan voor de 2e deelscore geen punt opleveren.

Reactie CvTE:

CvTE komt met een aanvulling op het CV.

Vraag 12

- 1e deelscore:
 - Vergelijking tussen aantal winkels én totale omzet van beide winkelketens is essentieel.
 - Antwoorden via berekeningen kunnen juist zijn.
- 2e deelscore:
Gezien 'en hieruit volgt...' moet de inhoud van de voorgaande deelscore logisch zijn.
Dus: een onzin-antwoord bij de 1e deelscore kan voor de 2e deelscore geen punt opleveren.

Reactie CvTE:

CvTE overweegt met een aanvulling op het CV te komen.

Vraag 13

- Vraag Vecon aan CvTE om reactie te geven op volgende zienswijze van Vecon:
2^e deelscore:
Verwoording van het begrip inkomenselasticiteit door bijv. vergelijking tussen luxe en niet-luxe (normale) goederen kan juist zijn.

Reactie CvTE:

Gegeven de vraagstelling moet het begrip inkomenselasticiteit in het antwoord terugkomen. De essentie van de derde bullet in het cv is niet dat hier de definitie van inkomenselasticiteit lijkt te staan, maar expliciet de relatie gelegd wordt met stijgende inkomens in een hoogconjunctuur.

Het cv is een voorbeeld van een juist antwoord. Andere antwoorden waarin de drie genoemde elementen in het voorbeeldantwoord in samenhang terugkomen kunnen ook juist zijn.

Opgave 4 – Kiezen voor de oude dag

Vraag 14

Vraag 15

Vraag 16

Essentie = verschuiving van consumptie in de tijd.

- Consumptie niet benoemd: kan maximaal 1p opleveren wordt vlg. art. 5
- Koopkracht (i.p.v. consumptie) kan juist zijn.

Vraag 17

- Levensloop is essentieel voor volledige aantal punten

Vraag 18

Er wordt gevraagd om een jaarbedrag.

Het woord 'tekort' hoeft niet genoemd te worden (reeds in de vraag).

Opgave 5 – Kan de rente nog lager?

Vraag 19

Antwoord A is niet verdedigbaar.

Toelichting CvTE:

uit de vraagstelling en de figuur blijkt dat hier een eerste-orde-effect wordt gevraagd (een direct verband).

Vraag 20

Vraag 21

Vraag 22

Antwoorden met behulp van Fisher kunnen goed zijn, mits verwoord op lange termijn.

Vraag 23

1^e deelscore:

Investeren is onjuist (= geen beleggen)

Vraag 24

- Voorbeeld van een alternatief antwoord:
Indien een leerling uitgaat van een stijging van de koers (bij vraag 23), import goedkoper, doorberekend in de verkoopprijzen, consumptie stijgt, productie stijgt -> 2p
- Vraag Vecon aan CvTE om reactie te geven op volgende zienswijze van Vecon:
Inconsequentie tussen 2 voorbeeldantwoorden m.b.t. vermelding van productie.

Reactie CvTE:

In het eerste voorbeeldantwoord van vraag 24 ontbreekt ten onrechte de redenering van de extra vraag naar goederen *via de productie* naar economische groei. Als de leerling het huidige voorbeeldantwoord heeft verwoord, dan valt het ontbreken van productie in dit antwoord voor vraag 24 in het voordeel van de leerling uit.

Opgave 6 – Repareer het dak wanneer de zon schijnt

Vraag 25

- 1^e deelscore:
'miljard'/'euro' niet noodzakelijk voor het behalen van het punt
- Als leerling vanuit de kringloop op een andere (juiste) wijze heeft vastgesteld dat Overheidstekort 50 miljard euro is, is dat ook goed voor het te behalen punt.
- 2^e deelscore:
Indien de leerling 1,6% van het BBP berekent (= 27,68 miljard) en vergelijkt met 50 miljard: ook juist.

Vraag 26

1^e deelscore:

- Uitkeringen ipv overheidsbestedingen kan juist zijn:
Het noemen van uitkeringen kan juist zijn, maar dan moet wel aangegeven zijn dat daarmee inkomens van gezinnen omhoog gaan en dus (consumenten)bestedingen
- Het geven van voorbeelden van overheidsbestedingen kan juist zijn.

2^e deelscore:

Volgens CvTE:

redenering *via de productie naar economische groei is echt nodig*
(zie ook opmerking m.b.t. economische groei bij vraag 1)

Vraag 27

De reden waarom de ontvangsten bij de overheid toenemen, moet duidelijk zijn (belastingen).

Vraag 28

- CV: 1^e deelscore is niet juist:
Zolang het overheidstekort is (= context), daalt staatsschuld niet.
Dus alternatieve antwoorden kunnen ook nooit goed zijn.
Graag: reactie CvTE

Reactie CvTE:

De eerste bullet is juist, in combinatie met de tweede. Het gaat hier niet om een daling van de staatsschuld maar om een minder snelle stijging ten opzichte van de initiële stijging van het bbp. De staatsschuldquote is een ratio, waarbij zowel de schuld (de teller) als het bbp (de noemer) van invloed zijn op veranderingen.

Het cv bevat een voorbeeld van een juist antwoord. Het is mogelijk dat kandidaten andere juiste antwoorden gegeven. In dat geval moeten scorepunten worden toegekend.

Wij kunnen ons voorstellen dat voor het eerste scorepunt een antwoord, waarin de aflossing van de staatsschuld is benoemd, ook juist kan zijn.

Vraag 29

-